

شناسه	سند ملی	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۳/۱۰/۰۹
عنوان موضوع	ضرورت به روز رسانی سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی و تنظیم آیین نامه ها و برش استانی		
مرجع طرح موضوع	صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی استان		
شرح موضوع	به استناد قسمت الف بند ۱-۵ فصل پنجم نقشه جامع علمی کشور و بر اساس نسخه نهایی شده در جلسه ۳۲ مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ شورای ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور، در جلسه ۷۳۵ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید در شش ماده ابلاغ شد. در مقدمه آن عنوان شده است سرزمین ایران کشوری ممتاز و با رتبه بالا از نظر غنای گیاهی و تنوع زیستی و دارای ۱۱ اقلیم از ۱۳ اقلیم شناخته شده جهانی است. براساس نظر گیاهشناسان و پژوهشگران، تعداد گونه های گیاهی ایران در حدود ۸۰۰۰ گونه است که از نظر تنوع گونه ای حداقل دو برابر قاره اروپاست. تحقیقات نشان داده است که بیش از ۲۳۰۰ گونه از گیاهان کشور دارای خواص دارویی، عطری، ادویه ای و آرایشی-بهداشتی هستند. به علاوه ۱۷۲۸ گونه از این گیاهان به عنوان گیاهان بومی ایران میباشند، منحصرأ در سرزمین ایران رویش کرده و به عنوان یک ظرفیت انحصاری در کشور محسوب میشوند. حجم تجارت جهانی گیاهان دارویی از ۶۰ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۶ به ۱۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ افزایش یافته است و بر اساس پیشبینی بانک جهانی در سال ۲۰۵۰ گردش مالی و تجارت جهانی متمرکز و مبتنی بر گیاهان دارویی و داروهای گیاهی به حدود ۵۰۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید. در اکثر کشورهای توسعه یافته، طب سنتی در ابعاد مختلف تحت حمایت دولت قرار گرفته و سهم خوبی از تأمین سلامت مردم را در سیستم کشور به عهده گرفته است. طب سنتی چین ۴۰ درصد خدمات بهداشتی-درمانی را در این کشور بر عهده دارد؛ پوشش بیمه های هزینه درمان، دارو و خدمات طب سنتی در ژاپن، چین، کره و ویتنام به صورت کامل است و در کشورهای آلمان، استرالیا، نروژ، انگلستان، کانادا و آمریکا قسمتی از هزینه ها توسط سازمانهای بیمه پرداخت می شود. با توجه به افزایش حجم تجارت جهانی گیاهان دارویی و فرآورده های آن، پیشینه غنی ایران در طب سنتی و نیز اینکه در نقشه جامع علمی کشور، گیاهان دارویی در اولویت الف حوزه علوم پایه و کاربردی و طب سنتی در اولویت ب حوزه سلامت قرار گرفته اند، بدیهی است برای هدایت حرکت حیات و توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی ایران با استفاده بهینه از تمامی منابع ملی، داشتن یک سند علمی که به همه نکات الزم توجه کافی مبذول داشته باشد امری واجب و اجتناب ناپذیر است. در سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی در زیر بخش های مختلف تعریف اختصاصی، ارزشهای بنیادی، چشم انداز، سیاست های کلان، اهداف راهبردها و اقدامات و ساز و کار اجرایی نمودن و نظارت بر اجرای سند سند بیان شده است. در ماده ۵-۱ آن اهداف و افق ۱۴۰۴ بیان شده که کسب سهم ۲۰ درصدی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی کشور متصور شده است. صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی طی نامه ۵/۱۸۰۸/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۳۱ اعلام نمود با توجه به باقی ماندن زمان اندک از این سند و فاصله با اهداف نیاز به جدیت در اجرا و به روز رسانی مجدد وجود دارد. لذا موضوع در چهارمین نشست کارگروه حمایت از کسب و کار خراسان رضوی بررسی شد.		

پس از ابلاغ تصمیمات به متولیان مطابق نامه شماره ۱۴۰۳/۳۳۲۲/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۰۸ دبیرخانه، معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی ۷۶۹۶/غ.د.ص/۱۰۱ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۲۶ مکاتبه ای را منضم به نامه شماره ۶۶۳/۲۹۴۲۹۹/د مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ مدیر کل محترم امور فراورده های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو در خصوص ارسال آیین نامه ها، ضوابط و شیوه نامه های مرتبط با فراورده های سنتی و طبیعی ماده ۵-۱ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی ارسال نمود. مطابق این مکاتبه مجموعه ای از شیوه نامه ها، پرسش نامه و ضوابط صدور و مجوز تولید فراورده های سنتی و طبیعی تدوینی ارسال شد. دبیرخانه شورا بر اساس مکاتبه دریافتی موضوع را به صندوق توسعه حمایت از بخش کشاورزی ارسال نمود و این صندوق در نامه ۵/۳۲۸۱ ص اعلام نمود مفاد اعلام شده جزو پروتکل های بسته بندی و سایر وظایف ذاتی این سازمان است و با اهداف سند و تحقق مواد ۳ (چشم انداز)، ۴ (سیاست های کلان)، ۵ (اهداف راهبرد ها و اقدامات) متفاوت است. لذا مجدد موضوع در ششمین نشست کارگروه حمایت از کسب و کار های استان مطرح گردید	
• در جزء (ج) بند ۵-۱ ماده ۵ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی سال ۱۳۹۲ آمده است تهیه و تنظیم آیین نامه ها، طرح ها و لوایح به منظور اصلاح و ساده سازی قوانین و ارائه آنها به مراجع ذیصلاح برای تصویب صورت گیرد و با گذشت ۱۱ سال تاکنون اقدامی در خصوص تنظیم آیین نامه های اجرائی صورت نگرفته است. • بر اساس این سند، شورا و ستادهای متعددی تشکیل و اقدامات بر اساس سیاست گذاری ها اجرا می شود؛ اما تاکنون سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی دستاورد و خروجی لازم را در استان نداشته است. • سند ملی گیاهان دارویی با توجه به خواستگاه و مهد این گیاهان در استان برش استانی با نگاه زنجیره ارزش تولید ندارد. • با توجه به اینکه خواستگاه اصلی کشت گیاهان دارویی استان خراسان رضوی است، پیشنهاد می گردد با عنایت به ضرورت برش استانی و شکل گیری ستاد استانی ظرف مدت یک هفته از طریق معاونت علمی ریاست جمهوری تکالیف سند مندرج در سند بصورت استانی پیگیری و اجرایی شود. • موضوع پذیرش ایده ها، کمک به ایجاد بستر فعالیت های نوآورانه و اتصال فعالیت حوزه گیاهان دارویی به سرمایه گذاران، ضرورت راه اندازی مرکز رشد گیاهان دارویی و طب سنتی توسط سازمان جهاد کشاورزی وجود دارد. • مجوز و ایجاد آزمایشگاه مرجع در خصوص گیاهان دارویی و طب سنتی در شرق کشور نشده است • ایجاد زنجیره ارزش استانی و منطقه ای برای جلوگیری از خام فروشی نحوه تکمیل و تقویت زنجیره تامین صنایع پایین دستی سند تدوین نشده است. • پوشش بیمه ای برای داروهای گیاهی و طب سنتی مورد تایید سازمان غذا و دارو وجود ندارد. • تامین مالی، اولویت پذیرش طرح ها و پژوهش حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی و اختصاص تسهیلات ارزان قیمت در کسب و کار های استانی در نظر گرفته نشده است..	ایرادات و مشکلات مطروحه

نظرات اعضا حاضر در جلسه کارشناسی چهارم:

چهارمین نشست کارگروه حمایت از کسب و کارهای دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان با دستورکار ضرورت به روز رسانی سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی در خصوص تنظیم آیین نامه هاب برگزار شد.

«رضوی خبیر»، مدیرعامل صندوق توسعه کشاورزی استان در خصوص سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی، عنوان کرد: در سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی چشم اندازها، سیاست‌های کلان، راهبردها و اقدامات توسعه فناوری در حوزه گیاهان دارویی عنوان گردیده و معاونت علمی و فناوری رییس جمهور به عنوان رئیس ستاد فعال در این حوزه مسئول سیاست‌گذاری، هماهنگی، پایش، تهیه و تدوین برنامه عملیاتی، هدایت و پیگیری تعاملات بین بخش‌های دولتی و خصوصی و حمایت مادی و معنوی علمی، اطلاعاتی و... است. بر اساس این سند، شورا و ستادهای متعددی تشکیل و اقدامات بر اساس سیاست‌گذاری‌ها اجرا می‌شود؛ اما متأسفانه تاکنون سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی دستاورد و خروجی لازم را استان نداشته است.

وی افزود: ایران رتبه ۲۳ تجارت گیاهان دارویی در دنیا را دارد. درحالی که تنوع گیاهان دارویی در کشور بسیار زیاد است. گیاهان زیادی که خواص دارویی متعددی دارند. باتوجه به اهداف درنظر گرفته شده، درخواست می‌شود که در سند مذکور بازنگری لازم صورت گیرد و تمهیدات برای اجرایی شدن آن در نظر گرفته شود. همچنین، ضروری است کارگروه زنجیره ارزش برای گیاهان دارویی و طب سنتی ایجاد شود و بیمه تامین اجتماعی نیز هزینه‌های درمان به این شیوه را بپذیرد.

«دانا»، نماینده دانشگاه علوم پزشکی مشهد نیز در خصوص سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی، عنوان کرد: برخی اقدامات در راستای سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در مراکز درمانی و از سوی پزشکان صورت گرفته است. معاونت درمان وزارت علوم پزشکی نیز نیروی‌های انسانی متخصص در این حوزه را شناسایی کرده است. علت عدم اجرای این سند در استان مشخص نیست و به نظر می‌رسد باید از سطح عالی وزارتخانه پیگیری گردد.

وی با بیان اینکه درصورت راه اندازی مرکز رشد گیاهان دارویی و طب سنتی در استان خراسان رضوی، شرایط این استان در این زمینه بهبود خواهد یافت، تصریح کرد: خراسان رضوی ظرفیت‌های بالایی در زمینه نیروی انسانی، مواد اولیه و... در حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی دارد. درصورتی که این مرکز راه اندازی شود، شرایط استان در این حیطه ارتقا پیدا خواهد کرد. همچنین ضرورت دارد که بخش خصوصی به حوزه ایجاد آزمایشگاه گیاهان دارویی و طب سنتی در شرق کشور ورود نماید.

لبافی در جمع‌بندی این موضوع بیان نمود: با توجه به مواد و بندهای قانونی ۴،۳ و ۵ سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی، نظر به اینکه حدود یکسال دیگر از افق ۱۴۰۴ این سند باقی مانده است و تاکنون آیین نامه اجرایی آن نگارش نشده است و نقش صادرات گیاهان دارویی کم‌رنگ شده لذا دستگاه‌های متولی می‌بایست هرچه سریعتر نسبت به تنظیم آیین نامه‌های مرتبط اقدام نمایند.

جمع‌بندی جلسه
کارگروه تخصصی
(کارشناسی کارگروه
حمایت از کسب و
کار) به تاریخ

۱۴۰۳/۰۷/۲۳

۱۴۰۳/۰۸/۰۵

نظرات اعضا حاضر در جلسه کارشناسی ششم:

ششمین جلسه دبیرخانه بند ب ماده ۱۲ قانون احکام دائمی توسعه کشور در استان خراسان رضوی با موضوع ضرورت به روزرسانی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و تنظیم آیین نامه های اجرائی آن (موضوع ماده ۶ سند ملی) و پیشنهاد برش استانی و تهیه و تدوین سند پنج ساله توسعه گیاهان دارویی در مراعات استان خراسان رضوی با توجه به ظرفیت های موجود، جهت ارائه به شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی برگزار شد.

«علی اکبر لبافی»، رئیس این دبیرخانه در خصوص دستور کار این جلسه اظهار کرد: در چهارمین جلسه دبیرخانه کارگروه حمایت از کسب و کارهای خراسان رضوی موضوع سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی مورد بررسی قرار گرفت. شواهد حاکی از آن است از سال ۱۳۹۲ تاکنون در خصوص تنظیم آیین نامه های اجرائی این سند اقدامی صورت نگرفته است، علاوه بر آنکه خواستگاه اصلی گیاهان دارویی در استان خراسان رضوی است تاکنون برش استانی و یا حداقل سند استانی در این ارتباط نداریم هرچند برخی استانها به صورت تکالیف و هم افزایی ها استانی از جمله استان گلستان نقشه استانی ترسیم و اجرایی نموده است اما در خراسان رضوی ضرورت دارد سند استانی تهیه و نقشه راه استانی ترسیم گردد.

وی به ضرورت ایجاد زنجیره ارزش گیاهان دارویی در استان و حتی منطقه شرق کشور تاکید و افزود: ایجاد زنجیره ارزش مانع خام فروشی است. و می تواند همراهی و تکالیف دستگاه های اجرایی را شفاف و در عین حال الزام آور نماید.

در ادامه، «رضوی خبیر»، مدیر عامل صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی خراسان رضوی تصریح کرد: در ساز و کار اجرایی و نظارت بر اجرای سند گیاهان دارویی و طب سنتی، شورای عالی انقلاب فرهنگی، وظیفه سیاستگذاری، هماهنگی و نظارت کلان بر اجرای این سند را بر عهده دارد. ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور وظیفه رصد اجرای این سند را بر عهده داشته و میبایست بازنگریهای لازم در سند و گزارش کلان مربوطه را در فواصل زمانی مشخص به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می نمود. ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی، وظیفه سیاستگذاری اجرایی، راهبری، هماهنگی، پایش شاخصها و ایجاد ارتباطات بین دستگاهی لازم اعم از دولتی و خصوصی را برای گسترش فناوری و صنایع دانش بنیان در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی در چارچوب آن سند، بر عهده دارد. این ستاد دارای یک شورا و یک دبیرخانه است.

رضوی خبیر ادامه داد: با توجه به کمبود آب در کشور، کشت گیاهان دارویی به عنوان یکی از مهمترین فعالیتهای جایگزین است. در مواد ۴،۳ و ۵ سند گیاهان دارویی اهداف و راهبردها تعریف شده است و در حقیقت تولید محتوا صورت گرفته ولی در خصوص ساز و کار اجرایی نظارت بر اجرای سند (موضوع ماده ۶) که شامل تشکیل ستاد، دبیرخانه و وظائف اجرایی ستاد می باشد به نظر می رسد تاکنون اقدامی صورت نگرفته است. وی بیان کرد در حال حاضر در حوزه تولید گیاهان دارویی مشکلی نداریم و عمده مشکلات ما پس از تولید است.

«محمد میری دیزفانی»، مدیر امور باغبانی جهاد کشاورزی استان بیان کرد: گیاهان دارویی همانند چاه های نفت می باشند که تاکنون کشف نشده و به بهره برداری نرسیده اند. استان خراسان رضوی رتبه اول سطح زیر کشت در کشور را

دارد و یکی از سیاست های فعلی توسعه سطح زیر کشت گیاهان داروئی متناسب با اقلیم هر شهرستان و تنوع گونه ها می باشد و در چشم انداز طرح توسعه افزایش سطح زیر کشت نیز دیده شده است و می بایست متناسب با شرایط روز و پدیده هایی همچون خشکسالی از جمله تغییر الگوی کشت تغییر کند و به سراغ کشت محصولاتی که نیاز فراوان به آب ندارند برویم. تا پایان سال ۱۴۰۲ حدود ۲۷۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت استان بوده است که غالبا زیره می باشد، ولی باید در نظر داشت فقط کشت مهم نیست مشکل اصلی فعلی فرآوری محصولات است که به صورت خام، فروش و صادر می گردد و در نهایت همان محصول با فرآوری و بسته بندی جدید و چند برابر قیمت به کشور باز می گردد. در حال حاضر مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی در زمینه کشت گیاهان داروئی فعال است و در این زمینه پژوهش هایی را نیز انجام داده است ولی نیاز به حمایت های ویژه در این بخش است.

تنوع گونه های گیاهان داروئی در ایران بسیار زیاد است. حدود ۸۰۰۰ گونه شناسایی شده که تقریبا دو برابر اروپا می باشد، ۲۳۰۰ نوع از این گیاهان در تولید محصولات آرایشی و بهداشتی استفاده می شود و ۱۷۲۸ گونه از ایران به سرتاسر جهان انتقال یافته است.

وی افزود: مزیت احیاء پوشش گیاهان داروئی در اراضی مستعد این است که در صورت توسعه و افزایش تولید گیاهان داروئی باعث تمکن مالی مردم منطقه می گردد ولی ابتدا باید برای این محصولات بازاریابی شود سپس نسبت به ترویج کشت اقدام کرد.

در ادامه، «مهدی طن پرست»، رئیس گروه تولید استاندارد خراسان رضوی اظهار کرد: تعدادی گیاهان اولویت دار که در معرض خطر انقراض هستند وجود دارد که برای آنها ساز و کاری نداریم منجمله آنغوزه، انواع آویشن، بابونه، گل مریم و ... این گیاهان عموما توسط افراد بومی برداشت می شوند ولی در خصوص کاشت و یا انتشار بذر آنها اقدامی صورت نگرفته است.

وی افزود با اینکه تاکید دولت بر رعایت قوانین و مقررات است، اما درباره دو موضوع "مقررات زدایی" و "کوچک سازی" نقض غرض صورت گرفته است.

رئیس کارگروه اشتغال خراسان رضوی با اشاره به اینکه برون سپاری دولت با موفقیت روبرو نبوده است ادامه داد: دولت در مقابل کوچک سازی خود موفق عمل نکرده است و با اینکه یکی از تلاش های دولت باید کوچک سازی باشد اما در حال حاضر بدنه دولت با انبوهی از وظایف روبرو هستند که نیروی لازم برای انجام وظایف محوله را ندارند.

وی افزود: با توجه به گران شدن قیمت دارو و افزایش هزینه های درمان، افراد برای درمان یک سرماخوردگی ساده باید مبلغ زیادی بپردازند، لذا افراد جامعه ترجیح می دهند به سمتی بروند که برایشان کم هزینه تر و سهلتر باشد بهمین دلیل گرایش به سمت طب سنتی افزایش پیدا کرده است.

وطن پرست با تاکید بر اینکه حل این مسائل با فشار امکان پذیر نمی باشد، گفت : ما باید با تشکیل "ستاد استانی گیاهان دارویی" در خراسان رضوی با همکاری سازمان جهاد کشاورزی و اتاق اصناف " اسناد استانی گیاهان دارویی" را تهیه و در بستر سازی این موضوع به بخش دولتی اتکا نکنیم.

وی با بیان اینکه بخش خصوصی می تواند گزینه مناسبی برای ورود به این عرصه باشد افزود: پیشنهاد می شود یکی از کمیسیونهای اتاق بازرگانی خراسان رضوی به این موضوع ورود و مسئولیت را قبول نموده و دستگاههای متناظر را به سمت اهداف مورد نظر سوق دهد تا از وضعیت فعلی خارج شویم.

«یوسف گازران»، کارشناس مسئول گیاهان دارویی سازمان جهاد کشاورزی استان بیان کرد: در حال حاضر سازمان جهاد کشاورزی که مجری اصلی در این زمینه است از مرحله کاشت تا برداشت را تحت نظارت دارد ولی مشکل اصلی آموزش کشاورزان متخصص در این زمینه که دارای اطلاعات و دانش کافی باشند است. باید بر روی ترویج گیاهانی که برای آنها بازاریابی صورت گرفته است و با قیمت بالا خریداری می شوند متمرکز شویم. به عنوان مثال آنگوزه که در استان خراسان رضوی کشت می شود به دلیل عدم صادرات و مشکلاتی که با آن درگیر هستیم با مبالغ بسیار کم از کشاورز خریداری و از طریق مرز افغانستان به صورت قاچاق خارج و در کشورهای دیگر با قیمت های بسیار گزاف فروخته می شود. ما به دنبال راهی هستیم تا بتوانیم این گیاه را از طریق ترکیه به بازار اروپا صادر کنیم.

«جواد دانایی باغکی»، رئیس اداره داروهای طبیعی معاونت غذا و دارو اظهار کرد: در دنیا شاخص های بهداشتی نشانگر رشد و سلامت آن جامعه در زمینه شرایط بهداشتی است. اگر در روند ۴۰ ساله کشورمان دقت کنیم و ملاک اصلی این شاخص ها باشند، کشور ما جایگاه بسیار خوبی دارد زیرا ما شبکه بهداشت و درمان داریم که بسیاری از کشورها از آن الگو گرفته اند. در خصوص سند گیاهان دارویی نیز پیشنهاد می دهم با محوریت استاندارد در اسرع وقت ستاد استانی در سطح مدیران ارشد دستگاه های متولی مربوطه تشکیل و پیشنهادهایی که در جلسات کارشناسی ارائه شده است مورد بررسی قرار گیرد.

دانایی، با بیان اینکه سند گیاهان دارویی و طب سنتی دارای دو بخش طب سنتی و گیاهان دارویی است، افزود : وقتی گیاه خام، فرآوری می شود تا ۴ برابر ارزش قیمت دارد. در خراسان بسیاری از فعالیتهای فرآوری در زمینه گیاهان دارویی تبدیل آنها به عرقیات است، ولی مهم مساله این است که خیلی از این عرقیجات کاربرد دارویی دارند لذا باید از حوزه دارو مجوزات لازم اخذ شود حال آنکه در حال حاضر از حوزه غذا اخذ می گردد. همچنین اخذ استاندارد در این حوزه اجباری نیست اختیاری است یعنی در فراوری عرقیجات پایش سموم در آنها دیده نشده و گاهی استفاده بیش از حد از آنها می تواند برای سلامت افراد جامعه خطرناک باشد.

وی در ادامه افزود : در حال حاضر ۱۷ سایت تولید فراورده های سنتی و ۴۲ شرکت تولید قراردادی که همان شرکت های دانش بنیان هستند و از ظرفیت های خالی مابقی شرکتهای استفاده می کنند در سطح استان در حال فعالیت می باشند. در خصوص ضوابط فنی نیز تابع قوانین سال ۱۳۹۷ هستیم که توسط دادگستری کل وقت ابلاغ شده و در چارچوب قانون نظام صنفی کشور، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ... است. دانشگاه علوم پزشکی ضوابطی را برای کسانی

که در زمینه گیاهان دارویی فعالیت دارند لحاظ کرده است از قبیل محل نگهداری مناسب، قرارداد کشت در زنجیره کاشت، داشت و برداشت، آموزش های لازم و تخصصی به تولید کنندگان و عطاری ها و ... که همگی باید رعایت شود.

«محمدرضا مهری»، مدیر طب سنتی و مکمل دانشگاه علوم پزشکی گفت: در حال حاضر بسیار از داروها از جمله داروهای ترکیبی تحت پوشش بیمه قرار ندارند و گمان نمی رود که شرکت های بیمه با توجه به موانع مالی اقتصاد سلامت بتوانند گیاهان دارویی را پوشش دهند. در مورد داروهای گیاهی تجویزی نیز سازمان غذا و دارو متولی بهداشت و درمان افراد جامعه است لذا باید در خصوص مصرف گیاهان دارویی و تجویز آنها سختگیری کند چون در فرایند تولید برخی از آنها استانداردهای لازم اجرایی نشده است.

«علی شکاری»، معاونت فنی اداره کل منابع طبیعی و آبخیز داری خراسان رضوی با اظهار اینکه برخی از گیاهان دارویی به صورت خام فروشی به خارج صادر می شود، اظهار کرد: این محصولات پس از فرآوری و بازگشت به کشور با چندین برابر قیمت در اختیار شهروندان ایرانی قرار می گیرد.

وی تاکید کرد: با طرح مشکلات گیاهان دارویی باید به سمتی برویم که مشکلات حوزه گیاهان دارویی ایران شناسایی و با توجه به پتانسیل هایی که در استان وجود دارد، ایجاد کسب و کار کنیم.

وی گفت در خصوص مباحث بهداشتی گیاهان دارویی موضوعات درستی عنوان می شود ولی ما در تقابل با وزارت بهداشت نیستیم بلکه انتظار داریم مشکلات این بخش احصا و راهبردهای لازم برای تدوین سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی ارائه گردد.

وی با اشاره به اینکه صنعت گیاهان دارویی در صورت توجه می تواند بخشی از مشکل بیکاری جامعه را حل کند و اشتغال ایجاد شده ی آن پایدار است، خاطر نشان کرد : چالش های گیاهان دارویی با دعوت از بخش خصوصی باید شناسایی شود. مشکل ما در بخش مرتع است، دستور العمل ها به دلیل نگرانی هایی که وجود دارد، اجازه استفاده از مراتع برای استفاده گیاهان دارویی را نمی دهد که این محدودیت باعث مشکلاتی برای فعالین این بخش شده است.

«سمیرا سبزواری»، رئیس دفتر کشاورزی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی بیان کرد: پیرامون سند ملی گیاهان دارویی مصوب سال ۱۳۹۲ و اهداف کمی تعیین شده در بند ۵ این سند باید رصد کنیم با توجه به اینکه تنها یکسال از چشم انداز تعریف شده باقی مانده است چه درصدی از اهداف کمی تاکنون محقق شده است. به عنوان مثال تا افق ۱۴۰۴ مقرر بوده است سهم ارزش بازار داروی های گیاهی به ۲۰ درصد از سهم بازار دارویی کشور برسد، اما آمارها نشان می دهد علیرغم رشد صورت گرفته، در سال ۱۴۰۲ با تعداد ۳۱۱۳ فرآورده طبیعی و ۹۱۰ فرآورده سنتی در قالب داروهای گیاهی ثبت و مجوز دار تنها ۴ درصد داروهای موجود در بازار در دسته داروهای گیاهی قرار می گیرند. همچنین تعداد داروهای فرآورده ها و مکمل های گیاهی دام طیور و آبزیان سال ۱۳۸۵ صفر به ۱۵۰ قلم در سال ۱۴۰۱ رسیده است.

پیرامون هدفگذاری سطح زیر کشت ۵۰۰ هکتاری تا پایان برنامه، بر اساس آمار سطح زیر کشت گیاهان دارویی به جز زعفران در استان خراسان در سال ۱۴۰۲، ۳۴ هزار هکتار با تولید ۵۲ هزار تن بوده است.

در اهمیت و ارزش گیاهان دارویی و مقایسه آن با سایر محصولات کشاورزی میتوان گفت: به طور متوسط ارزش ارزی محصولات بهاره کشت شده استان خراسان رضوی اعم از جالیزی، ذرت علوفه ای، گوجه فرنگی، چغندر قند سیب زمینی و .. به ازای هر مترمکعب آب مصرفی ۲۵ تن دلار است درحالیکه گیاهان دارویی ۴۵ تن دلار به ازای هر مترمکعب آب مصرفی ارزش دلاری دارد.

لذا با توجه به ارزش بالای گیاهان دارویی در اقتصاد و خلق ارزش افزوده بالا، و با توجه به اهداف سند گیاهان دارویی ضروری است در فرصت باقیمانده تا پایان این سند نسبت به تحقق دقیق اهداف آن تا کنون اقدام و در جهت هدفگذاری جدید این سند به انضمام تدوین برنامه اجرایی آن حداقل برای استان خراسان رضوی با توجه به مزیت های بالای این استان در کشت گیاهان دارویی اقدام نمود.

لبافی، رئیس دبیرخانه حمایت از کسب و کار خراسان رضوی در جمع بندی دستور کار با اشاره به اینکه موانع و چالش های اجرای سند ملی توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی در جلسه ۳۲ مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ شورای ستاد راهبری اجرایی نقشه جامع کشور بررسی و در جلسه ۷۳۵ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده بود، گفت: نظر به اینکه علیرغم اهمیت موضوع بعد از گذشت بیش از ده سال، دستگاههای اجرایی استانی از سرنوشت اجرای سند اطلاعی ندارند و از طرفی خاستگاه اصلی گیاهان دارویی و طب سنتی استان خراسان رضوی است و حسب اعلام سازمان جهاد کشاورزی استان بیش از ۳۵ درصد از کل تولید گیاهان دارویی در استان خراسان رضوی صورت می پذیرد و لیکن مصرف داخلی و صادرات به صورت غیرفرآوری می باشد که پراکندگی موجود و عدم وجود ساز و کار مناسب استانی اعم از سند استانی و تکالیف دستگاههای اجرایی موجب گردیده است تا امکان توسعه گیاهان دارویی و فرآوری و ایجاد زنجیره ارزش مورد تاکید وزیر محترم کشور با مانع جدی مواجه گردد. لذا ضرورت دارد در این خصوص تصمیمات اساسی استانی اتخاذ گردد.

دستگاه های استانی دارای نماینده در جلسه:

دفتر هماهنگی امور سرمایه گذاری و اشتغال استانداری خراسان رضوی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خراسان رضوی، سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی، معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی مشهد، شرکت آب منطقه ای خراسان رضوی، مدیرعامل صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی خراسان رضوی، اتاق اصناف کشاورزی استان خراسان رضوی، کانون انجمن های صنفی کارفرمایی صنایع خراسان رضوی کمیسیون کشاورزی، امور دام و طیور و صنایع وابسته.

جمع بندی مورد توافق اعضا:

• در جزء (ج) بند ۵-۱ ماده ۵ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی سال ۱۳۹۲ آمده است تهیه و تنظیم آیین نامه ها، طرح ها و لوایح به منظور اصلاح و ساده سازی قوانین و ارائه آنها به مراجع ذیصلاح برای تصویب صورت گیرد و با گذشت ۱۱ سال تاکنون اقدامی در خصوص تنظیم آیین نامه های اجرایی صورت نگرفته است لذا مقرر شد ضمن طرح در جلسه شورا از طریق دستگاه اجرایی استانی و شورای مرکز تهیه و تنظیم آیین نامه ظرف مدت دو هفته پیگیری گردد. • ضرورت به روز رسانی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و تنظیم آیین نامه های اجرایی آن (موضوع ماده ۶ سند ملی) از طریق معاونت علمی دفتر ریاست جمهوری، وزارت کشور، معاونت غذا و دارو. • با توجه به اینکه خواستگاه اصلی کشت گیاهان دارویی استان خراسان رضوی است، پیشنهاد برش استانی و شکل گیری ستاد استانی ظرف مدت یک هفته از طریق معاونت علمی ریاست جمهوری . • با محوریت اداره کل منابع طبیعی استان ظرف مدت یک ماه سند ۵ ساله توسعه گیاهان دارویی در مراتع استان تدوین و به دبیرخانه شورای گفت و گو ارائه گردد. • با عنایت به اهمیت موضوع و ضرورت پذیرش ایده ها، کمک به ایجاد بستر فعالیت های نوآورانه و اتصال فعالیت حوزه گیاهان دارویی به سرمایه گذاران، ضرورت راه اندازی مرکز رشد گیاهان دارویی و طب سنتی توسط سازمان جهاد کشاورزی وجود دارد. • اخذ مجوز و ایجاد آزمایشگاه مرجع در خصوص گیاهان دارویی و طب سنتی در شرق کشور در مشهد. • ایجاد زنجیره ارزش استانی و منطقه ای برای جلوگیری از خام فروشی . • پیشنهاد ایجاد پوشش بیمه ای برای داروهای گیاهی و طب سنتی . • اولویت پذیرش طرح ها و پژوهش حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی و اختصاص تسهیلات ارزان قیمت در کسب و کار های استانی .	
با عنایت به جمع بندی ها و جمع جہات به شورا به صورت ملی و استانی پیشنهاد می شود • در جزء (ج) بند ۵-۱ ماده ۵ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی سال ۱۳۹۲ آمده است تهیه و تنظیم آیین نامه ها، طرح ها و لوایح به منظور اصلاح و ساده سازی قوانین و ارائه آنها به مراجع ذیصلاح برای تصویب صورت گیرد و با گذشت ۱۱ سال تاکنون اقدامی در خصوص تنظیم آیین نامه های اجرایی صورت نگرفته است از طریق دستگاه اجرایی استانی و شورای مرکز تهیه و تنظیم و تدوین آیین نامه ظرف مدت دو هفته پیگیری گردد.	پیشنهادهات

• ضرورت به روز رسانی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و تنظیم آئین نامه های اجرایی آن (موضوع ماده ۶ سند ملی) از طریق معاونت علمی دفتر ریاست جمهوری، وزارت کشور، معاونت غذا و دارو پیگیری و نهایی شود. • با توجه به اینکه خواستگاه اصلی کشت گیاهان دارویی استان خراسان رضوی است، پیشنهاد می گردد با عنایت به ضرورت برش استانی و شکل گیری ستاد استانی ظرف مدت یک هفته از طریق معاونت علمی ریاست جمهوری تکالیف سند مندرج در سند بصورت استانی پیگیری و اجرایی شود. • با محوریت اداره کل منابع طبیعی و همکاری سایر متولیان ذیصلاح (جهاد کشاورزی، محیط زیست و معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی) استان ظرف مدت یک ماه سند ۵ ساله توسعه گیاهان دارویی در مراتع استان تدوین و به دبیرخانه شورای گفت و گو ارائه گردد. • با عنایت به اهمیت موضوع و ضرورت پذیرش ایده ها، کمک به ایجاد بستر فعالیت های نوآورانه و اتصال فعالیت حوزه گیاهان دارویی به سرمایه گذاران، ضرورت راه اندازی مرکز رشد گیاهان دارویی و طب سنتی توسط سازمان جهاد کشاورزی وجود دارد. • اخذ مجوز و ایجاد آزمایشگاه مرجع در خصوص گیاهان دارویی و طب سنتی در شرق کشور در مشهد توسط معاونت غذا و دارو و جهاد کشاورزی پیگیری و اجرایی شود • ضرورت دارد به جهت ایجاد زنجیره ارزش استانی و منطقه ای برای جلوگیری از خام فروشی نحوه تکمیل و تقویت زنجیره تامین صنایع پایین دستی موضوع سند گیاهان دارویی تدوین شود. • پیشنهاد می گردد پوشش بیمه ای برای داروهای گیاهی و طب سنتی مورد تایید سازمان غذا و دارو ایجاد شود. • با توجه به نیاز تامین مالی، اولویت پذیرش طرح ها و پژوهش حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی و اختصاص تسهیلات ارزان قیمت در کسب و کار های استانی ایجاد گردد.	
۱- صورتجلسه چهارمین نشست دبیرخانه شورای گفت و گو مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۳ ۲- نامه ۵/۱۸۰۸/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۳۱ صندوق توسعه بخش کشاورزی ۳- سند ملی توسعه گیاهان داروئی و طب سنتی ۴- نامه شماره ۱۴۰۳/۳۳۲۲/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۰۸ دبیرخانه شورای گفت و گو، ۵- ۷۶۹۶/غ.د/ص/۱۰۱ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۲۶ معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی	فهرست مستندات و مدارک پشتوانه

۶- نامه شماره ۶۶۳/۲۹۴۲۹۹/د مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ مدیر کل امور فراورده های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو